

KS. STANISŁAW ARASZCZUK

STRUKTURA I TEOLOGIA
MODLITWY POŚWIĘCENIA KOŚCIOŁA I OŁTARZA

Dnia 29 maja 1977 r., w niedzielę Zesłania Ducha Świętego, dekretem kard. G. R. Knoxa został ogłoszony *Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*, który stanowi część *Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum*¹. Prace nad przygotowaniem tej księgi trwały siedem lat. Dwa lata później został zatwierdzony przekład polski. Uzupełnione tłumaczenie na język polski *Obrzędów poświęcenia kościoła i ołtarza*, zatwierdzone dekretem Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z dnia 30 kwietnia 1979 r. (Prot. CD 431/79) zostało ogłoszone za autentyczne i zezwolono na jego druk z zachowaniem wszystkich innych przepisów prawa kościelnego dekretem Prymasa Polski z 18 stycznia 2001 r. W tym też roku zostały wydane drukiem².

Na temat historycznego rozwoju obrzędów poświęcenia kościoła i ołtarza powstało już szereg prac³. Są też opracowania posoborowych obrzędów

---

Ks. dr hab. STANISŁAW ARASZCZUK – kierownik Katedry Liturgiki, Homiletyki i Kultury Muzycznej Kościoła w Instytucie Teologii Praktycznej PAT we Wrocławiu, wykładowca liturgiki w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Legnickiej; adres do korespondencji: ul. Artyleryjska 38, 59-220 Legnica; e-mail: saraszczuk@legnica.opoka.org.pl

¹ *Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum. Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*. Typis Polyglottis Vaticanis 1977.

² *Pontyfikał Rzymski, Odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Pawła VI poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II. Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza. Wydanie wzorcowe*. Katowice 2001 (dalej skrót: OPKiO).

³ P. Szczeniecki. *Sacramentum dedicationis. Obrzęd poświęcenia kościoła i jego znaczenie w dziedzinie religijnej, obyczajowej i kulturalnej na podstawie źródeł polskich z XII wieku*. (Studia kościelno-historyczne T. 3). Lublin 1979 s. 9-138; E. Górski. *Konsekracja kościoła*,

dów⁴. „Idea przewodnią nowego Pontyfikatu i jego nowością jest przesunięcie akcentów rytu, dla którego wszystkie elementy, także te tradycyjne, nabierają nowego znaczenia. Najważniejsze jest podkreślenie celebracji Eucharystii jako najistotniejszego elementu poświęcenia kościoła i ołtarza. To właśnie daje nowym obrzędom prawdziwą identyfikację z kościołem jako miejscem kultu”⁵. Zgodnie jednak z powszechnym zwyczajem Kościoła, zarówno wschodniego, jak i zachodniego, odmawia się również specjalną modlitwę, która wyraża zamiar poświęcenia kościoła Panu na stałe i uprasza Jego błogosławieństwo (por. OPKiO II 15). Modlitwa ta jest więc deklaracją woli całego ludu, wygłoszoną przez biskupa, i prośbą o błogosławieństwo i uświęcenie.

---

ołtarza i dzwonów na podstawie nowego wydania Pontyfikatu Rzymskiego. Tekst i komentarz. Studium liturgiczno-historyczne. Sandomierz 1966; Th. Michels. *Dedicatio und consecratio in früher römischer Liturgie.* W: *Enkania. Gesammelte Arbeiten zum 800 jährigen Weihegedächtnis der Alterkirche Maria Laach am 24 August 1956.* Hrsg von H. Emonds. Düsseldorf 1956 s. 58-61; S. Benz. *Zur Geschichte der römischen Kirchweihe nach Texten des 7. bis 9. Jahrhunderts.* W: *Enkania* s. 62-109; A. Stohr. *Um eine Kürzung des Kirchweihritus.* LJB 6:1956 s. 139-141; A. G. Martimort. *Le nouveau rite de la dédicace des églises.* MD 70:1962 s. 6-31, 117-148; T. C. Forneck. *Die Feier der Dedicatio ecclesiae im Römischen Ritus.* Aachen 1999; G. Klaja. *Ołtarz w świetle teologii.* Kraków 2008; B. Nadolski. *Misterium chrześcijańskiego ołtarza.* Kraków 2009; S. Araszczuk. *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza w odnowionej liturgii Soboru Watykańskiego II.* Opole 2007.

⁴ Cz. Krakowiak. *Dedykacja ołtarza według pontyfikatu rzymskiego z 1977 r.* RBL 6:1981 s. 361-372; J. Decyk. *Dedykacja kościoła i ołtarza.* W: *Mszał księga życia chrześcijańskiego.* Red. B. Nadolski. Poznań 1989 s. 181-193; T. Syczewski. *Teologia obrzędów poświęcenia kościoła i ołtarza.* STV 42:2004 nr 2 s. 161-170; K. Konecki. *Symbolika obrzędów dedykacji kościoła.* StWłoc 3:2000 s. 133-135; M. Tschuschke. *Odnowiona liturgia poświęcenia kościoła i ołtarza.* CT 48:1978 s. 83-88; M. Bogdan. *Ołtarz – centrum przestrzeni sakralnej według Prawa Liturgii Posoborowej.* Gliwice 1992; I. M. Calabuig. *L'Ordo dedicationis ecclesiae et altaris. Appunti di una lettura.* Not 13:1977 s. 391-450; tenże. *Il Rito della dedicazione della chiesa.* W: *Scientia Liturgica.* T. 5. Red. A. J. Chupunco. Casale Monferrato 1998 s. 373-420; tenże. *Il segno teologico della chiesa e dell'altare nel nuovo „Ordo dedicationis ecclesiae”.* VM 145:1981 s. 36-92; L. Changalikavil. *La dedicazione della chiesa e dell'altare.* W: *Anámnesis.* T. 7: *I sacramentali e le benedizioni.* Red. I. Scicolone. Genova 2002 s. 69-113; J. Evenou. *Le nouveau rituel de la dédicace.* LMD 1978 n° 134 s. 85-105; G. Ferraro. *Cristo è altare. Considerazioni sulla tematica cristologica nell' Ordo dedicationis ecclesiae et altaris.* Not 23:1997 s. 72-86; tenże. *Cristo è l'altare. Liturgia della dedicazione della chiesa e dell'altare.* Roma 2004; B. Kleinheyer. *Kirchweihe – Alterweihe. Zu neuen Ordnung in unserem Sprechgebiet.* LJB 31:1981 s. 214-235; S. Marsili. *Dedicazione senza consacrazione. Ossia: teologia liturgica di una storia rituale.* RL 66:1979 s. 578-601; M. Paternoster. *Analisi rituale e contenuti teologici dell'Ordo dedicationis ecclesiae et altaris.* RL 66:1979 s. 602-615.

⁵ S. Marsili. *Dedicazione senza consacrazione* s. 594-595.

1. MIEJSCE MODLITWY POŚWIĘCENIA W STRUKTURZE OBRZĘDU

Liturgia poświęcenia kościoła i ołtarza składa się z czterech części: obrzędy wstępne, liturgia słowa, modlitwa poświęcenie i namaszczenia, liturgia eucharystyczna. Pierwsza część poświęcenia kościoła, czyli obrzędy wstępne, obejmuje: wejście do kościoła, błogosławieństwo wody i pokropienie, hymn i kolektę. Wejście do kościoła, który ma być poświęcony, odbywa się, zależnie od okoliczności czasu i miejsca, według jednej z trzech form podanych w Obrzędach. Najbardziej uroczystą formą jest zwołanie wspólnoty przy innym kościele – najlepiej przy macierzystym, gdzie są relikwie męczenników lub świętych, które następnie zostaną złożone pod ołtarzem nowego kościoła. To zwołanie wyraża trzy rzeczywistości liturgiczno-eklezyjalne. Pierwsza odnosi się do wspólnoty hierarchicznie uporządkowanej, która jest głównym podmiotem celebrującym ryt poświęcenia. Druga wskazuje na wiarę macierzystej wspólnoty, która wznosząc nowy kościół, tworzy nową społeczność uczniów Chrystusa. Trzecia podkreśla rolę Kościoła lokalnego, na którego czele stoi biskup – pasterz diecezji, przewodniczący celebrowanej liturgii.

Obrzęd błogosławieństwa wody i pokropienie nawiązuje do starożytnej tradycji. Pontyfikał przeniósł akcent rytu ze ścian kościoła-budynku na wiernych, którzy tworzą Kościół-wspólnotę. Obrzęd ten czyni z pokropienia znak nawrócenia i pamiątkę chrztu, ale nie stara się odpowiednio wyeliminować każdej powtórki antycznej *lustratio*, która przypomina tajemnicę wpływu zła. Obrzędy te przypominają, że biskup dokonuje pokropienia ludu na znak pokuty i pamiątkę chrztu (OPKiO II 48). To samo stwierdzenie zawiera zachęta do modlitwy, którą biskup odmawia przed poświęceniem wody. Ten charakter aspersioni przez swoją naturę i tematykę paschalną ma przede wszystkim bardzo ścisłą analogię z aspersioną zgromadzenia niedzielного, która jest cotygodniową pamiątką chrztu. Z kolei samo wejście do kościoła-budynku jest z tej perspektywy widziane jako okazja do ożywienia procesu „nawrócenie – chrzest”, który warunkuje wejście do Kościoła jako ludu Bożego.

Druga część, liturgia słowa, nie jest niczym innym jak odpowiednim „programem czytań” na Mszę poświęcenia. Prawodawca liturgiczny zwraca jednak szczególną uwagę na ten element rytualny, który można nazywać „nowym”, ponieważ historyczne poświęcenia w aktualnym obrzędzie nie znalazły się. Pontyfikał Rzymski z 1977 r. podkreśla, że wspólnota rodzi się

ze słowa, karmi się nim i przez niego rośnie oraz rozwija się. Ta część obrzędów składa się z dwóch momentów: ukazanie księgi i otwarcie księgi na ambonie, które można nazwać *dedicatio ambonis* (OPKiO II 53-56).

Trzecia część obrzędu poświęcenia kościoła i ołtarza składa się z sześciu elementów rytualnych: Litanii do Wszystkich Świętych, złożenia relikwii, modlitwy poświęcenia, namaszczenia ołtarza i ścian kościoła oraz okadzenia wraz z ich oświetleniem (OPKiO 57-71).

Czwartą częścią Obrzędów poświęcenia kościoła i ołtarza jest liturgia eucharystyczna. Jest to część najważniejsza i najstarsza. W obrzędzie poświęcenia kościoła i ołtarza jest celebrowana przez biskupa i zgromadzonych prezbiterów. Eucharystia uświęca zarówno przyjmujących ją, jak też ołtarz i miejsce celebracji. Winna to być pierwsza celebrowana przy tym ołtarzu Msza św. Jej układ jest obrzędowym rozwinięciem gestów i słów Chrystusa z Ostatniej Wieczerzy. Zakończywszy orację po Komunii, biskup dokonuje pierwszego złożenia Najświętszego Sakramentu Eucharystii w miejscu do tego przeznaczonym. Zostaje zapalona lampka, która pozostaje przy tabernakulum, aby wskazywać Obecność Eucharystyczną.

2. STRUKTURA MODLITWY POŚWIĘCENIA

Modlitwa poświęcenia kościoła i ołtarza jest nową kompozycją, która zawiera dwie poprzednie modlitwy poświęcenia – jedną dla kościoła i drugą dla ołtarza. W ten sposób podkreślono nierozzerwalny związek między kościołem i ołtarzem. Redaktorzy ukazali w niej także klasyczną strukturę modlitwy, siłę poetycką, bogactwo doktrynalne, inspiracje biblijne i patrystyczne. Modlitwa poświęcenia wyraża w zdecydowany sposób wolę wspólnoty lokalnej, by to miejsce stało się miejscem celebrowania świętych misterii, a także mobilizowało do skupienia i życia w sprawiedliwości ewangelicznej⁶. Wnikliwą analizę tej modlitwy przeprowadzili już G. Ferraro⁷, I. M. Calabui⁸, a także S. Araszczuk⁹.

W modlitwie poświęcenia kościoła i ołtarza można wyróżnić trzy części: anamnezę, epiklezę i prośby. Pod względem budowy zredagowana jest w stylu klasycznym i nie różni się niczym szczególnym od innych modlitw

⁶ Calabui g. *L'Ordo dedicationis ecclesiae et altaris* s. 426.

⁷ *Cristo è l'altare. Liturgia di dedizione della chiesa e dell'altare* s. 86-126.

⁸ *L'Ordo dedicationis ecclesiae et altaris* s. 426-429.

⁹ *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza* s. 100-123.

tego rodzaju¹⁰. O ile jednak elementy przedmiotowe są treściowym wyrazem tekstów modlitw liturgicznych, to elementy strukturalne są formą kompozycji, w której taka treść się wyraża. Dlatego każdemu elementowi treściowemu odpowiada strukturalna forma kompozycji. Zasadniczym celem form strukturalnych jest nadanie tekstowi liturgicznemu większej skuteczności ekspresyjnej z jednoczesnym przestrzeganiem w ogólności układu logicznego form strukturalnych¹¹.

Modlitwa poświęcenia składa się z 41 wersów, które tworzą jakby 10 strof, ułożonych w 3 częściach. Część pierwsza (1-22), anamnetyczna, zawiera pięć strof, z których pierwsza, wprowadzająca (1-5), stanowi prolog – wskazany zostaje temat, wola zgromadzenia, a każda z czterech kolejnych strof ukazuje biblijny obraz Kościoła: oblubienica Chrystusa (6-10), winnica Pańska (11-14), świątynia (15-18), miasto na górze (19-22)¹².

Te strofy ukazują historię zbawienia, w której wszelkie wydarzenia miłości Bożej są wyrażone poprzez chwalebne terminy; znajduje się tu radosny hymn dla Oblubienicy Chrystusa. Pochodzi on od ludu grzeszników, których grze-

¹⁰ Por. K. Konecki. *Struktura i teologia modlitwy konsekuracyjnej odnowionych obrzędów konsekracji dziewic*. „Teologia i Człowiek” 3:2004 s. 133-144; H. J. Sobczko. *Zgromadzeni w imię Pana. Teologia znaku zgromadzenia liturgicznego*. Opole 1999 s. 137-139.

¹¹ Por. T. Sycewski. *Kompozycja i struktura modlitwy liturgicznej*. RT 46:1999 z. 8 s. 148.

¹² OPKiO II 62: „Boże, Ty uświęcasz swój Kościół i nim kierujesz. Uroczyście wielbimy Twoje Imię, ponieważ lud wierny pragnie dzisiaj poświęcić Tobie na zawsze ten dom modlitwy, w którym pobożnie cześć Tobie oddaje, a Ty oświecasz go swoim słowem i karmisz łaską swoich sakramentów. Ta świątynia jest znakiem misterium Kościoła, który Chrystus uświęcił Krwią swoją, aby był Jego Oblubienicą pełną chwały, Dziewicą jaśniejącą czystością wiary oraz Matką dającą życie mocą Ducha Świętego. Kościół święty jest wybraną winnicą Pana, która cały świat obejmuje swoimi gałązkami, mocą krzyża podnosi swoje słabe dzieci i wprowadza do królestwa niebieskiego.

Kościół szczęśliwy jest mieszkaniem Boga z ludźmi, przybytkiem świętym zbudowanym z żywych kamieni, stojącym na fundamencie Apostołów, na kamieniu węgielnym, którym jest sam Jezus Chrystus. Kościół wspinały jest miastem położonym na górze, widocznym dla wszystkich, w nim bowiem jaśnieje odwieczne światło Baranka i rozbrzmiewa wdzięczny śpiew błogosławionych.

Dlatego pokornie prosimy Cię, Panie, ześlij pełnię błogosławieństwa na ten kościół i ołtarz, aby zawsze były miejscem świętym i stołem przygotowanym do składania Chrystusowej Ofiary. Niech tutaj zdroje łask zmywają ludzkie winy, aby dzieci Twoje, Ojczy, umarłe dla grzechu, rodziły się na nowo do życia Bożego. Niech Twój wierni, zgromadzeni wokół ołtarza, sprawują pamiątkę Paschy i posilają się przy stole słowa i Ciała Pańskiego. Niech wznosi się tutaj miła Tobie ofiara chwały, a głos ludzi, złączony ze śpiewem Aniołów, niech rozbrzmiewa w nieustannej modlitwie za zbawienie świata Niechaj tutaj ubodzy znajdują miłosierdzie, uciśnieni prawdziwą wolność, a wszyscy ludzie niech przyoblekają się w godność Twoich dzieci, aż osiągną szczęśliwie radość życia wiecznego w niebieskim Jeruzalem. Przez naszego Pana, Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego. Bóg, przez wszystkie wieki wieków”.

chy prawdziwie płamą suknię ślubną Oblubienicy. Ukazuje on jej piękno, ona sama zaś, przy udziale Ducha Świętego, pozostaje świętą i bez grzechu. Część druga (23-27), epikletyczna, złożona jest ze strof odwołujących się do błogosławieństwa i uświęcenia kościoła oraz ołtarza przez Boga. Część trzecia (28-41), wstawiennicza, liczy 4 zwrotki „połączone między sobą przysłówkiem *hic*”, który uwypukla anaforycznie potrójne grupy wersów.

Każda zwrotka wskazuje na funkcję kościoła: jako miejsca chrzcielnego (28-30), sprawowania ofiary, Eucharystii (31-33), sprawowania Liturgii Godzin oraz modlitwy (34-36), wreszcie miejsca daru miłosierdzia, wolności, godności dzieci Bożych (37-41). Ostatnia strofa zamyka modlitwę ukazaniem obrazu niebiańskiego Jerozolimy¹³.

3. GŁÓWNE TREŚCI TEOLOGICZNE MODLITWY POŚWIĘCENIA

Modlitwa poświęcenia zawiera, ze swoimi odwołaniami biblijnymi, patrystycznymi i liturgicznymi, doktrynę eklezjologiczną, w której poświęcony budynek oznacza Kościół żywy, utworzony przez wiernych. Według tego, co zostało zaproponowane, inspiracja tej formuły w opisie kościoła zawiera w obrazach trzy kroki: pierwszy przywołuje pojedyncze obrazy w Starym Testamencie jako wizje prorockie, drugi widzi wypełnienie i dopełnienie obrazu w imieniu Chrystusa, trzeci zaś kontempluje rzeczywistość od Chrystusa do wspólnoty¹⁴.

Ta świątynia jest znakiem misterium Kościoła, który Chrystus uświęcił Krwią swoją, aby był Jego Oblubienicą pełną chwały, Dziewicą jaśniejącą czystością wiary oraz Matką dającą życie mocą Ducha Świętego.

W 2 Kor 11, 2-3 św. Paweł w obronie swej władzy i godności apostołskiej przypomina Koryntianom okazywaną im gorliwość i miłość, wykorzystując stosowaną często w Starym Testamencie (np. Iz 57, 3 nn.; Jr 3, 20) i w literaturze żydowskiej alegorię oblubienicy. W Nowym Testamencie sam Chrystus nazywa się oblubieńcem (Mt 9, 15) i tak nazywa Go też Jan Chrzcziciel (J 3, 29). W Apokalipsie pojawia się Kościół jako oblubienica

¹³ Calabrig. *L'Ordo dedicationis ecclesiae et altaris* s. 429.

¹⁴ Por. S. Araszczuk. *Misterium Kościoła w liturgii dedykacji*. W: *Z miłości do Kościoła*. Red. B. Drożdż. Legnica 2008 s. 164.

Chrystusa: 19, 7. 9; 21, 2. 9 n.; 22, 17. Św. Paweł Apostoł jako pierwszy odniósł metaforykę oblubienicy do Kościoła. Chrystus jest Głową, Kościół zaś chętnie przyjmuje Jego panowanie, podobnie jak oblubienica poddaje się władzy i opiece męża¹⁵. Do nauki św. Pawła nawiązuje Sobór Watykański II, kiedy mówi: „Chrystus miłuje Kościół jako swą oblubienicę, stawszy się wzorem męża miłującego żonę jak własne ciało; sam zaś Kościół poddany jest swojej Głowie” (KK 7). W Księdze Apokalipsy pełen chwały obraz zostaje jeszcze bardziej rozwinięty. Staje się symbolem zjednoczonej z Chrystusem wspólnoty Nowej Jerozolimy, eschatologicznej oblubienicy¹⁶.

H. de Lubac, mówiąc o Kościele jako Oblubienicy, nawiązuje do mozaiki w kościele Najświętszej Maryi Panny na Zatybrzu. W złoczonej głębi absydy przedstawiony jest majestatyczny i czuły gest Chrystusa obejmującego Dziewicę: *dextera illius amplexabitur me* („Prawica jego obejmuje mnie” – por. Pnp 2, 6), podczas gdy Jego lewa ręka dzierży napis: *Veni, electa mea* („Przyjdź, wybranko Moja”). Tym gestem Chrystus przyzywa i obejmuje Kościół¹⁷. Obraz Kościoła, jako Oblubienicy Chrystusa, występuje także w literaturze starochrześcijańskiej, np. u Hipolita, Orygenesesa, Tertuliana, Augustyna. W literaturze tej Kościół to *sponsa sine macula et ruga* (w nawiązaniu do Ef 5, 27)¹⁸.

Kościół święty jest wybraną winnicą Pana, która cały świat obejmuje swoimi gałązkami, mocą krzyża podnosi swoje słabe dzieci i wprowadza do królestwa niebieskiego.

Winnica i uprawa winnych krzewów to obrazy występujące w Biblii na określenie narodu wybranego. Obraz winnicy przekształca się w metaforę winnego krzewu u Ozeasza. Winnica staje się symbolem miłości Bożej, łączącej niebo z ziemią¹⁹. Nowy Testament kontynuuje motyw winnicy ze Starego Testamentu, dokonuje jednak istotnej zmiany – Bożą winnicą nie jest już naród Izraela, lecz królestwo Boże. Zmianę tę można zaobserwować w przypowieściach Jezusa o winnicy (Mt 20, 1-11; 21, 33-43). Najbardziej uderzającym obrazem winnicy w Nowym Testamencie jest obraz mający

¹⁵ Por. J. Stępień. *Eklezjologia św. Pawła*. Poznań 1972 s. 66 i 252.

¹⁶ Por. L. Ryken, J. C. Wilhoit, T. Longman III, *Słownik symboliki biblijnej*. Tł. Z. Kościuk. Red. wyd. pol. W. Chrostowski. Warszawa 2003 s. 614.

¹⁷ H. de Lubac. *Medytacje o Kościele*. Tł. I. Białkowska-Cichoń. Kraków 1997 s.306.

¹⁸ Por. M. Lurker. *Słownik obrazów i symboli biblijnych*. Tł. K. Romaniuk. Poznań 1989 s. 140.

¹⁹ Tamże s. 265.

związek z postacią Jezusa. Zwracając się do uczniów, Jezus oświadczył; „Ja jestem krzewem winnym, wy – latoroślami” (J 15, 5). Mówiąc tak o sobie, Jezus wskazał, że udział w królestwie Bożym jest możliwy jedynie dla tych, którzy w Nim trwają. Ci też przyniosą owoc obfity²⁰. Nawiązując do tych słów, Sobór Watykański II podkreślił, że „Rolnik niebieski zasadził Kościół jako winnicę wybraną. Prawdziwą winoroślą jest Chrystus udzielający życia i urodzajności pędom, to znaczy nam, którzy przez Kościół trwamy w Nim, a bez Niego nic nie możemy uczynić” (KK 6). Wypełniona w osobie Jezusa idea i rzeczywistość winnicy przechodzi od Niego do Kościoła, uformowanego z gałęzi, które mają swoje korzenie w Nim, od Niego czerpią swoje soki życiowe i zdolność rodzenia owoców. Płodność Kościoła winnicy Pana wyraża się w przyleganiu do drzewa krzyża, co manifestuje się w rozszerzaniu gałęzi, które rozrastają się.

Kościół szczęśliwy jest mieszkaniem Boga z ludźmi, przybytkiem świętym zbudowanym z żywych kamieni, stojącym na fundamencie Apostołów, na kamieniu węgielnym, którym jest sam Jezus Chrystus.

Kościół zostaje nazwany przede wszystkim: „mieszkaniem Boga i ludzi”. Ta kwalifikacja przywołuje tekst apokaliptyczny: „I usłyszałem donośny głos mówiący od tronu. Oto przybytek Boga z ludźmi: i zamieszka wraz z nimi, i będą oni Jego ludem, a On będzie Bogiem z nimi” (Ap 21,3). Fragment ten stanowi część opisu niebiańskiej liturgii. Tutaj temat przybytku Bożego z ludźmi reprezentuje punkt dojścia długiej i bogatej tradycji.

Obraz budowli, oparty również na Starym Testamencie, zawiera duże bogactwo treściowe. Jahwe jest twórcą i budowniczym wszechświata (Ps 102, 26; Am 9,6), Syjonu i ludu Bożego Izraela (Iz 62 i 64; Ez 40-48). Współpracownikami tej Bożej budowli są przede wszystkim prorocy. Dla Izraela w sposób szczególny Jerozolima, ze swoją świątynią, jest „miastem Bożym”, „domem Bożym”, a mieszkańcy stolicy są Bożą społecznością (por. Lb 12, 7; Am 9, 11). Od czasu niewoli babilońskiej świątynia i Jerozolima stają w centrum prorockiej parenezy mesjańsko-apokaliptycznej, wzbogaconej o charakterystyczny szczegół jak „kamień węgielny” czy „fundament”.

Nowy Testament widzi owe przepowiednie zrealizowane w Kościele. Bóg jest niewzruszonym fundamentem Kościoła, Chrystus kamieniem węgielnym tego „domu Bożego”, a Apostołowie – „współbudowniczymi”. Teraz wie-

²⁰ Por. Ryken, Wilhoit, Longman III. *Słownik symboliki biblijnej* s. 1096.

rzący w Chrystusa stają się „świątynią Bożą”, a Duch Święty mieszka w nich (1 Kor 3, 9-17). Z tej bogatej treści budowli wynika, że Kościół jest zarówno czymś trwałym, widzialnym, a z drugiej strony pulsuje w nim życie w Duchu Świętym, realizowane w tej wspólnotie zespołowo i indywidualnie. Dlatego Kościół żyje i rośnie, mimo różnych niebezpieczeństw i zagrożeń²¹.

Kościół wspaniały jest miastem położonym na górze, widocznym dla wszystkich, w nim bowiem jaśniej odwieczne światło Baranka i rozbrzmiewa wdzięczny śpiew błogosławionych.

Obraz ten przywodzi na myśl biblijną wizję miasta Jeruzalem. Pierwszym przywołanym tekstem są słowa Jezusa: „Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też lampy i nie umieszcza pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciła wszystkim, którzy są w domu. Tak niech wasze światło jaśniej przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie” (Mt 5,14-16).

To, co Jezus mówi do uczniów, odnosi się doskonale do całego Kościoła. Miasto wysokie, oświetlone i oświetlające, widzialne na górze to Kościół, który wszyscy ludzie mogą zobaczyć²². Lokalizacja miasta na górze informuje o jego funkcji promieniowania i przyciągania. W eschatologicznym mieście jest nie tylko świątynia, ale także światło: „I Miastu nie trzeba słońca i księżyca, by mu świeciły, bo chwała Boga go oświetliła, a jego lampą – Baranek. I w jego świetle będą chodziły narody [...] I będzie w nim tron Boga i Baranka [...] I już nocy nie będzie. A nie potrzeba im światła lampy ani światła słońca” (Ap 21, 23-24; 22, 3.5). Dlatego Kościół Jezusa żyje w obecnym świecie jako Boże święte „miasto położone na górze” (Mt 5, 14). Św. Augustyn opisał je w następujący sposób: „Pokorne miasto jest wspólnotą świętych ludzi i dobrych aniołów; dumne miasto, wspólnotą grzeszników i złych aniołów. Jedno miasto rozpoczęło się od miłości Boga; drugie ma korzenie w miłości samego siebie” (*Miasto Boże XIV 13*)²³.

Centrum modlitwy poświęcenia stanowi formuła:

Dlatego pokornie prosimy Cię, Panie, ześlij pełnię błogosławieństwa na ten kościół i ołtarz, aby zawsze były miejscem świętym i stołem przygotowanym do składania Chrystusowej Ofiary.

²¹ H. Langhammer. *Nowy Testament o Kościele*. Wrocław 1995 s. 12-13.

²² Ferraro. *Cristo è l'altare. Liturgia di dedicazione della chiesa e dell'altare* s. 104.

²³ Por. Ryken, Wilhoit, Longman. *Słownik symboliki biblijnej* s. 514-515.

Chcąc wyjaśnić te słowa, należy ukazać przede wszystkim znaczenie rzeczywistości miejsca świętego. Świętość wskazana zostaje w Bogu, w Jezusie, w Duchu Świętym, czyli w tym, co jest najbardziej i najgłębiej boskie. W kulcie i liturgii ludzie uczestniczą w transcendencji Bożej i jest ona im ogłaszana. W Starym Testamencie Bóg wybiera Izraela, zawiera z nim przymierze i czyni go „narodem świętym”, czyli tym, co do tej pory zarezerwowane było tylko w autentycznym kulcie prawdziwego Boga (Kpł 20, 8; 21, 6. 8; Pwt 26, 19). W Nowym Testamencie świętość ogłasza Bóg za pośrednictwem Jezusa w Duchu Świętym. Jezus tak deklaruje: „A za nich Ja poświęcam w ofierze samego siebie, aby i oni byli uświęceni w prawdzie” (J 17,19), mówi to w ten sposób, że: „Ten, który uświęca, jak ci, którzy mają być uświęceni, od Jednego wszyscy pochodzą” (Hbr 2, 11).

Św. Paweł pisze „do tych, którzy zostali uświęceni w Jezusie Chrystusie i powołani do świętości” (1 Kor 1, 2). I dalej dodaje: „Lecz zostaliście obmyci, uświęceni i usprawiedliwieni w imię Pana naszego, Jezusa Chrystusa i przez Ducha Boga naszego” (1 Kor 6,11). Apostoł wskazuje na cel swojego nauczania, by poganie „stali się ofiara miłą Bogu, uświęconą Duchem Świętym” (Rz 15,16). Uświęcenie ludzi dokonuje się poprzez uczestnictwo w świętości Boga Ojca, za pośrednictwem Jezusa w Duchu Świętym. Powoduje to przynależność i zażyłe zjednoczenie ludzi z Bogiem, realizowane przez sakramenty.

Uświęcenie ofiarowane przez Boga Ojca w formule poświęcenia zawiera zaproszenie Ducha Świętego przy pośrednictwie Chrystusa do wiernych, którzy gotowi są przyjąć owoc sakramentów w porządku, dla jakiego kościół i ołtarz zostały zbudowane i zadeklarowane jako rzeczywistości święte. Stają się one zatem specjalną własnością Boga i Jego kultu, zostają przeznaczone na wieki celebracji Eucharystii i skutecznych znaków łaski.

W dalszej części Modlitwa poświęcenia zbiera w pewien sposób motywy obecne w całym obrzędzie i podaje ich kompendium eklezjologiczne. Uroczysta modlitwa poświęcenia jest prośbą Kościoła skierowaną do Boga Ojca, aby udzielił obficie zbawczej łaski wszystkim, którzy będą się gromadzić tutaj wokół ołtarza.

┌ Niech tutaj zdroje łask zmywają ludzkie winy, aby dzieci Twoje, Ojcze, ─
└ umarłe dla grzechu, rodziły się na nowo do życia Bożego. ─

Budynek kościoła, w którym przywołuje się uświęcenia, stał się miejscem wybranym. Jest on odpowiednim miejscem do celebracji sakramentu chrztu. Sakrament chrztu zostaje zaprezentowany także jako tajemnica śmierci

i zmartwychwstania. Jest to synteza wykładu św. Pawła odnośnie do pierwszego sakramentu inicjacji chrześcijańskiej. Zakończenie życia jest uczestnictwem w śmierci Chrystusa, czyli narodzenie się do uczestnictwa w Jego zmartwychwstaniu: „Zatem przez chrzest zanurzający nas w śmierć zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my postępowali w nowym życiu – jak Chrystus powstał z martwych w chwale Boga Ojca. Jeżeli bowiem przez śmierć, podobną do Jego śmierci, zostaliśmy z Nim złączeni w jedno przez podobne zmartwychwstanie [...]. Tak i wy rozumieście, że umarliście dla grzechu, żyjecie zaś dla Boga” (Rz 6, 4-5. 11). „Razem z Nim zostaliście pogrzebani w chrzcie, w którym też razem zostaliście wskrzeszeni przez wiarę w moc Boga, który Go wskrzesił” (Kol 2, 12). Wraz z sakramentem chrztu wierzący wchodzi w tajemnicę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa i rozpoczynają nowe życie, które wypełni się w wieczności.

Idea chrztu jako ponownego narodzenia łączy się ściśle z ideą chrztu jako „odpuszczenia grzechów”. Oczyszczenie z grzechów nie może jednak pomniejszać centralnej idei zawartej w sakramencie chrztu, którą jest bezpośredni udział ochrzczonego w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa²⁴. Chrystus zmartwychwstały pozwala więc wszystkim ludziom przybliżyć się do siebie. Tajemnica Jego Paschy ma szczególnie głęboki związek w znaku zanurzenia w wodzie czy w obmyciu strumienia płynącego z żywego jej źródła. Chrzest posiada więc swój fundament w misterium paschalnym Chrystusa, powiązany z wylaniem Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów przez zmartwychwstałego Kyrios²⁵.

Niech Twoi wierni, zgromadzeni wokół ołtarza, sprawują pamiątkę Paschy i posilają się przy stole słowa i Ciała Pańskiego.

Kościół, budynek poświęcony, staje się teraz miejscem świętym, odpowiednim do celebracji Eucharystii. Konstytucja o Liturgii *Sacrosanctum Concilium* przypomina, że „nasz Zbawiciel podczas Ostatniej Wieczerzy, tej nocy, kiedy został wydany, ustanowił eucharystyczną Ofiarę swojego Ciała i Krwi, aby w niej na całe wieki, aż do swojego przyjścia, utrwalić ofiarę krzyża i tak powierzyć Kościołowi, umiłowanej Oblubienicy, pamiątkę swojej męki i zmartwychwstania, sakrament miłosierdzia, znak jedności, więź miłości, ucztę paschalną, podczas której przyjmujemy Chrystusa, duszę na-

²⁴ Por. B. M i g u t. *Znaki misterium Chrystusa*. Lublin 1996 s. 100-110.

²⁵ J. J. K o p e ć. *Chrzest dzieci*. W: *Misterium liturgii w Katechizmie Kościoła Katolickiego*. Red. J. J. Kopeć, H. J. Sobeczko, R. Pierskała. Opole 1995 s. 42-43.

pełniamy łaską i otrzymujemy zadatek przyszłej chwały” (KL 47). Także *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego* podkreśla, że „sprawowanie Mszy świętej jako czynność Chrystusa i hierarchicznie zorganizowanego ludu Bożego jest ośrodkiem całego chrześcijańskiego życia tak dla Kościoła powszechnego, jak i lokalnego oraz dla poszczególnych wiernych. W czynności tej osiąga szczyt działanie, przez które Bóg w Chrystusie uświęca świat, oraz kult, jaki ludzie oddają Ojcu, wielbiąc Go przez Chrystusa, Syna Bożego, w Duchu Świętym. Ponadto we Mszy świętej wspomina się w cyklu roku misteria odkupienia, tak że one w pewien sposób stają się obecne. Pozostałe zaś czynności święte i wszystkie czynności chrześcijańskiego życia wiążą się ze sprawowaniem Eucharystii i do niej zmierzają” (OWMR 16). Dlatego, według *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, „Eucharystia jest więc streszczeniem i podsumowaniem całej naszej wiary” (KKK 1327).

Eucharystia jest przede wszystkim pamiątką Paschy. W Starym Testamencie święto Paschy było połączone z wydarzeniem historycznym wyzwolenia Ludu Wybranego z niewoli egipskiej. W przepisach prawa Bożego odnośnie do ofiary i uczyty z baranka zaznaczono: „To Pascha Pana!” (Wj 12, 11). W odniesieniu do paschy zostaje sformułowane prawo: „Dzień ten będzie dla was dniem pamiętnym i obchodzić go będziecie jako święto dla uczczenie Pana. Po wszystkie pokolenia – na zawsze w tym dniu będziecie obchodzić święto” (Wj 12, 14).

W Nowym Testamencie Jezus omawia ten ryt, mówiąc: „Gorąco pragnąłem spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał. Albowiem powiadam wam: Nie będę już jej spożywać aż się spełni w Królestwie Bożym” (Łk 22, 15-16). Tymi słowami Jezus celebrował pamiątkę starożytną Paschy, a potem ustanawia pamiątkę nowej Paschy, która wypełnia się w Nim poprzez Jego śmierć i zmartwychwstanie: „Następnie wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie połamał go i podał im, mówiąc: To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czyńcie na moją pamiątkę! Tak samo i kielich wziął po wieczerzy, mówiąc: Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana” (Łk 22, 19-20).

Słowa i gesty wyrażają rzeczywistość sakralną. Ciało jest ofiarowane, a krew wylana. Postawa Jezusa jest tym stanem ofiarowania, w którym czynnikami są ciało i krew, czyli On sam; ofiaruje i daje siebie samego. W znakach chleba i wina antycypuje dar ofiarny, który dokona się w śmierci. Nowe przymierze rodzi się z przelania Krwi Pańskiej, który w swojej ofierze jest jednocześnie kapłanem ofiarującym i ofiarą oraz nakazuje odnawianie tego aktu jako pamiątki.

Słowa: „Niech Twoi wierni [...] posilają się przy stole słowa” są odwołaniem do tekstu soborowego z Konstytucji dogmatycznej o Objawieniu Bożym *Dei Verbum*, w której wyeksponowany jest stosunek między słowem Bożym, zapisanym na kartach Biblii, i ciałem sakramentalnym Chrystusa w Eucharystii. Mówiąc o świętych pismach w życiu Kościoła, dokument potwierdza: „Kościół miał zawsze we czci Pisma Boże, podobnie jak samo ciało Pańskie, skoro zwłaszcza w Liturgii św. nie przestaje brać i podawać wiernym chleb żywota tak ze stołu Słowa Bożego, jak i Ciała Chrystusowego” (KO 21, 26).

Niech wznosi się tutaj miła Tobie ofiara chwały, a głos ludzi, złączony ze śpiewem Aniołów, niech rozbrzmiewa w nieustannej modlitwie za zbawienie świata.
--

Budynek poświęcony Bogu jest przestrzenią modlitwy. W nim słycać wszystkie jej formy. Modlitwa liturgiczna to przede wszystkim ta, która zostaje wypowiedziana podczas celebracji Eucharystii, sakramentów i sakramentaliów. Tworzy ją Liturgia Godzin oraz modlitwa osobista we wszystkich swoich przejawach.

Wyrażenie „ofiara chwały” pochodzi z Listu do Hebrajczyków (13, 15). Punktem kulminacyjnym określenia jest Ps 49, 14-15. 23. Mówi się tutaj o ofierze chwały w sensie śpiewu dziękczynnego, który realizuje to, czego Bóg pragnie – gloryfikuje Go, przywołuje Go i kieruje do Niego modlitwą. Ofiary nie otrzymuje sam Bóg, ale człowiek, który czuje się wysłuchiwany w swojej modlitwie, a potem składa ofiarę dziękczynną i chwalebna²⁶. To jest ofiara święta, która będzie trwać na wieki. Ofiara pochwalna złożona przez wiernych, w formie głoszenia chwały Bożej i dziękczynienia za otrzymane dary wraz z modlitwą prośby zostaje zjednoczona z ofiarą i kultem Chrystusa, a od Niego, jako najwyższego Kapłana i Pośrednika, jest przedstawiona Ojcu. W ten sposób nasza ofiara pochwalna, złożona przez Syna Ojcu, staje się Jego modlitwą.

Konstytucji o liturgii tak to ujmuje: „Jezus Chrystus, Najwyższy Kapłan Nowego i Wiecznego Testamentu, przyjmując ludzką naturę, wniósł w to ziemskie wygnanie ów hymn, który w niebiańskich przybytkach rozbrzmiewa po wszystkie wieki. Całą społeczność ludzi łączy on z sobą i przez ten śpiew Bożej pieśni pochwalnej ze sobą ją zespała. To kapłańskie zadanie wykonuje nadal przez swój Kościół, który nieustannie wielbi Boga i wstawia

²⁶ Ferraro. *Cristo è l'altare. Liturgia di dedicazione della chiesa e dell'altare* s. 118-119.

się za zbawienie całego świata nie tylko przez celebrowanie Eucharystii, lecz także innymi sposobami, zwłaszcza przez modlitwę godzin” (KL 83).

W Liturgii Godzin pobrzmiewa radosna chwała Boża, „głos ludzi jednoczy się w chór aniołów”. Pierwszymi aktorami liturgii chwały są aniołowie (Iz 6, 1-3). Po przyjściu Syna Bożego na świat liturgia anielska została objawiona pasterzom po ogłoszeniu narodzin Chrystusa (Łk 2, 13-14). Śpiew aniołów to objawienie chwały Bożej, która została przedstawiona w zesłaniu Syna na świat. Publiczną i wspólną modlitwę Ludu Bożego słusznie zalicza się do głównych powinności Kościoła. Już od samych jego początków ci, którzy zostali ochrzczeni, „trwali w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i modlitwach” (Dz 2, 42). Dzieje Apostolskie wspominają wielokrotnie jednomyślną modlitwę wspólnoty chrześcijańskiej. Świadczenia pierwotnego Kościoła stwierdzają, że również i poszczególni wierni oddawali się modlitwie w określonych godzinach dnia. W różnych okolicach i bardzo szybko ustalił się zwyczaj przeznaczania na wspólną modlitwę szczególnego czasu, jak np. o zmierzchu, gdy zapalano światła, lub z braskiem dnia, kiedy noc się kończy i zaczyna świtać (por. OWLG 1). Konstytucja o liturgii mówi wprost, że „wszyscy poświęcający się tej modlitwie wypełniają zadanie Kościoła i zarazem uczestniczą w najwyższym zaszczyście Oblubienicy Chrystusa, ponieważ oddając Bogu chwałę, stają przed Bożym tronem w imieniu Matki Kościoła” (KL 85).

Niech tutaj ubodzy znajdują miłosierdzie, uciśnieni prawdziwą wolność, a wszyscy ludzie niech przyoblekają się w godność Twoich dzieci, aż osiągną szczęśliwie radość życia wiecznego w niebieskim Jeruzalem.

Urzeczywistnianie się Kościoła jest procesem, z którego nie powinien być wyłączony żaden chrześcijanin. Kto sam siebie pozbawia aktywności w tym procesie, ten faktycznie przestaje być żywym członkiem organizmu Kościoła²⁷. Poświęcony kościół jest przestrzenią dla czynów miłosierdzia, wolności ducha i manifestacji godności dziecka Bożego. W kościele biedni znajdują miłosierdzie. Miłosierdzie Boże jest dane ludziom w perspektywie ich zbawienia.

Posługa charytatywna Kościoła jest praktyczną formą realizacji przykazania miłości bliźniego przez uczniów Chrystusa, z Jego inspiracji i w ściślejszej z Nim łączności. Posługę tę pojmuje się jako zespół zadań i czynności wynikających z Bożego przykazania miłości oraz adekwatnych do po-

²⁷ W. P r z y g o d a. *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce*. Lublin 2004 s.100.

trzeb ludzi cierpiących z powodu materialnego lub duchowego ubóstwa, mających na celu zmniejszenie i usuwanie wszelkiego niedostatku z życia ludzi oraz udzielanie im pomocy niezbędnej do zaspokojenia podstawowych potrzeb materialnych i odpowiedniego rozwoju osobowego. Wymiar miłosierdzia w powołaniu chrześcijańskim mocno podkreślał papież Jan Paweł II, który za swoim poprzednikiem, papieżem Pawłem VI, przypomniał idee cywilizacji miłości. Na początku swego pontyfikatu w encyklice o Bożym miłosierdziu *Dives in misericordia* Jan Paweł II powiedział, że realizacja miłosiernej miłości staje się jednym z najważniejszych wyzwań dla współczesnego człowieka, głównym warunkiem i drogą ocalenia²⁸. Również papież Benedykt XVI akcentuje, że chrześcijaństwo bez duchowości miłosierdzia sprzeniewierzyłoby się Chrystusowi. W swojej pierwszej encyklice *Deus Caritas est*, która jest dokumentem programowym, podkreśla: „Żyć miłością i w ten sposób sprawić, aby Boże światło dotarło do świata – do tego właśnie chciałbym zachęcić w tej encyklice”²⁹.

ZAKOŃCZENIE

Sobór Watykański II, stwierdzając w I rozdziale Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*, że Kościół jest tajemnicą, tym samym odpowiada na pytanie, czy istnieje jego definicja. W gruncie rzeczy chodzi tutaj nie tyle o jego definicję, ile o uświadomienie sobie prawdy, że rzeczywistość Kościoła można jedynie opisać: „Ponieważ Kościół jest w Chrystusie jakby sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1) oraz „Misterium Kościoła świętego ujawnia się w jego założeniu. Pan Jezus bowiem zapoczątkował swój Kościół, głosząc radosną nowinę” (KK 5). Kościół zatem, jako widzialna budowla, jest szczególnym znakiem Ludu Bożego pielgrzymującego na ziemi i obrazem społeczności przebywającej w niebie. Dlatego kościół, zanim zostanie oddany do użytku liturgicznego, powinien być poświęcony. W starożytności chrześcijańskiej obrzęd ten polegał na procesyjnym wniesieniu relikwii świętego męczennika i odprawieniu pierwszej Mszy św. W późniejszych wiekach obrzędy dedykacji kościoła wzbogaciły się o wiele nowych elementów. Najważniejszym z nich jest modlitwa poświęcenia.

²⁸ Jan Paweł II. Encyklika *Dives in misericordia* nr 16.

²⁹ Benedykt XVI. Encyklika *Deus caritas est* nr 39.

BIBLIOGRAFIA

- Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum. Ordo dedicationis ecclesiae et altaris. Typis Polyglottis Vaticanis 1977. Pol.: Pontyfikał Rzymski, odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Pawła VI poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II. Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza. Wydanie wzorcowe. Katowice 2001.
- Araszczyk S.: Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza w odnowionej liturgii Soboru Watykańskiego II. Opole 2007.
- Misterium Kościoła w liturgii dedykacji. W: Z miłości do Kościoła. Red. B. Drożdż. Legnica 2008.
- Ben z S.: Zur Geschichte der römischen Kirchweihe nach Texten des 7. bis 9. Jahrhunderts. W: Enkania. Gesammelte Arbeiten zum 800 jährigen Weihegedächtnis der Alterkirche Maria Laach am 24 August 1956. Hrsg von H. Emonds. Düsseldorf 1956.
- Bogdan M.: Ołtarz – centrum przestrzeni sakralnej według Prawa Liturgii Posoborowej. Gliwice 1992.
- Calabuig I. M.: *L'Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*. Appunti di una lettura. Not 13:1977 s. 391-450.
- Il segno teologico della chiesa e dell'altare nel nuovo „Ordo dedicationis ecclesiae”. VM 145:1981 s. 36-92.
- Il Rito della dedicazione della chiesa. W: Scientia Liturgica. T. 5. Red. A. J. Chupunco. Casale Monferrato 1998 s. 373-420.
- Changalikavil L.: La dedicazione della chiesa e dell'altare. W: Anámnesis. T. 7: I sacramentali e le benedizioni. Red. I. Scicolone. Genova 2002 s. 69-113.
- Decyk J.: Dedykacja kościoła i ołtarza. W: Mszał księgą życia chrześcijańskiego. Red. B. Nadolski. Poznań 1989 s. 181-193.
- Evenou J.: Le nouveau rituel de la dédicace. LMD 1978 no 134 s. 85-105.
- Ferraro G.: Cristo è altare. Considerazioni sulla tematica cristologica nell'*Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*. Not 23:1997 s. 72-86.
- Cristo è l'altare. Liturgia della dedicazione della chiesa e dell'altare. Roma 2004.
- Forneck T. C.: Die Feier der *Dedicatio ecclesiae* im Römischen Ritus. Aachen 1999.
- Górski E.: Konsekracja kościoła, ołtarza i dzwonów na podstawie nowego wydania Pontyfikału Rzymskiego. Tekst i komentarz. Studium liturgiczno-historyczne. Sandomierz 1966.
- Klaja G.: Ołtarz w świetle teologii. Kraków 2008.
- Kleinheyer B.: Kirchweihe – Alterweihe. Zu neuen Ordnung in unserem Sprechgebiet. LjB 31:1981 s. 214-235.
- Konecki K.: Symbolika obrzędów dedykacji kościoła. StWłoc 3:2000.
- Struktura i teologia modlitwy konsekrycyjnej odnowionych obrzędów konsekrycji dziewic. „Teologia i Człowiek” 3:2004 s. 133-144.
- Kopeć J. J.: Chrzest dzieci. W: Misterium liturgii w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*. Red. J. J. Kopeć, H. J. Sobeczko, R. Pierskała. Opole 1995.
- Krakowiak Cz.: Dedykacja ołtarza według pontyfikału rzymskiego z 1977 r. RBL 6:1981 s. 361-372.
- Langkammer H.: Nowy Testament o Kościele. Wrocław 1995.

- Lubac H. de: Medytacje o Kościele. Tł. I. Białkowska-Cichoń. Kraków: WAM 1997.
- Lurker M.: Słownik obrazów i symboli biblijnych. Tł. K. Romaniuk. Poznań: Pallottinum 1989.
- Marsili S.: Dedicazione senza consacrazione. Ossia: teologia liturgica di una storia rituale. RL 66:1979 s. 578-601.
- Martimort A. G.: Le nouveau rite de la dédicace des églises. MD 70:1962 s. 6-31, 117-148.
- Michels Th.: Dedicatio und consecratio in früher römischer Liturgie. W: Enkania. Gesammelte Arbeiten zum 800 jährigen Weihegedächtnis der Alterkirche Maria Laach am 24 August 1956. Hrsg von H. Emonds. Düsseldorf 1956.
- Migut B.: Znaki misterium Chrystusa. Lublin 1996.
- Nadolski B.: Misterium chrześcijańskiego ołtarza. Kraków 2009.
- Paternoster M.: Analisi rituale e contenuti teologici dell'*Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*. RL 66:1979.
- Przygoda W.: Posługa charytatywna Kościoła w Polsce. Lublin 2004.
- Ryken L., Wilhoit J. C., Longman III T.: Słownik symboliki biblijnej. Tł. Z. Kościuk. Red. wyd. pol. W. Chrostowski. Warszawa: Vocatio 2003.
- Sczaniecki P.: Sacramentum dedicationis. Obrzęd poświęcenia kościoła i jego znaczenie w dziedzinie religijnej, obyczajowej i kulturalnej na podstawie źródeł polskich z XII wieku. (Studia kościelno-historyczne T. 3). Lublin 1979.
- Sobeczko H. J.: Zgromadzeni w imię Pana. Teologia znaku zgromadzenia liturgicznego. Opole 1999.
- Stępień J.: Eklezjologia św. Pawła. Poznań 1972.
- Stohr A.: Um eine Kürzung des Kirchweihritus. LJB 6:1956 s. 139-141.
- Syczewski T.: Kompozycja i struktura modlitwy liturgicznej. RT 46:1999 z. 8 s. 139-152. — Teologia obrzędów poświęcenia kościoła i ołtarza. STV 42:2004 nr 2 s. 161-170.
- Tschuschke M.: Odnowiona liturgia poświęcenia kościoła i ołtarza. CT 48:1978 s. 83-88.

STRUCTURE AND THEOLOGY
OF THE PRAYER OF CONSECRATION OF CHURCH AND ALTAR

Summary

Before a church is ready for liturgical purposes, it should be consecrated by a bishop. In Christian antiquity this rite consisted in bringing in the relics of a saint martyr and saying the first Holy Mass. In later centuries the rites of church's dedication were enriched by many new elements.

A church, as a visible building, is a special sign of the People of God that is on its pilgrimage on earth and is an image of the community in heaven. Each church that is supposed to be consecrated should have a title. A bishop is the proper steward of the rite of consecration, and the day of consecration is usually Sunday, as then the congregation is more numerous. First there is a solemn prayer of consecration. The introduction to liturgical books confers on it the following meaning: "The Eucharist is the most important and in the only necessary rite of consecration. In line, however, with the common custom of the Eastern and Western Church a special prayer is said that expresses the intention to consecrate the church to the Lord for good and to entreat His blessing" (*Ordo dedicationis ecclesiae et altaris* II 15). The prayer is therefore the declaration of the will of the whole people announced by the bishop, and it is a request of blessing and sanctification.

It is a new composition that contains two previous consecration prayers, one for the church and one for altar. Thus the inalienable relationship between church and altar is stressed. The editors have shown in it also the classical structure of prayer, poetic power, doctrinal richness, biblical and patristic inspirations. The prayer of consecration expresses the will of the local community that this place become a place where to celebrate holy mysteries, and also mobilize people to contemplation and life in accord with evangelical justice.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: liturgia, kościół, ołtarz, poświęcenie.

Key words: the Liturgy, church, altar, consecration.